

Steeg bij bolwerk

Waar komt de naam Lombardsteeg vandaan? Waarom heeft Leiden een Schagensteeg? Wie woonde er in de Bouwelouwensteeg? Waar heeft de Spijkerboorsteeg zijn naam aan te danken? Hoeveel Molenstegen waren er vroeger in Leiden? Op deze en andere priemende vragen geeft de historische serie Langs Leidse Stegen een antwoord. Vandaag: de Kolfmakersteeg.

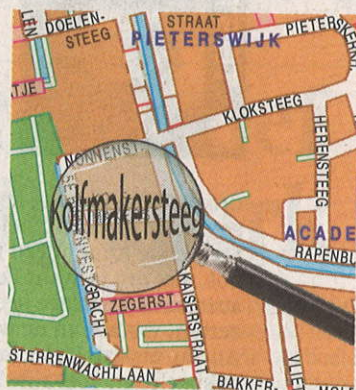
Op het hoekje van de Kaiserstraat en het Rapenburg, bij het dankzij de film Soldaat van Oranje ook buiten Leiden bekende café L'Esperance, begint de Kolfmakersteeg. Aan de overkant van L'Esperance vinden we een van de oudste muurgedichten van Leiden, geschilderd op de zijgevel van Rapenburg 91.

Het is 'De dichter is een gedicht' van de Belgische schrijver Jotie 't Hooft, dat daar in 1993 op de muur kwam te staan. In totaal zijn er tussen 1992 en 2005 in Leiden 101 van zulke gedichten op muren geschilderd. In 2005 werd het project afgesloten, maar in 2012 kreeg het een - voorlopig eenmalig - vervolg in Parijs, waar 'Le bateau Ivre' van Rimbaud op een muur werd geschilderd.

Verderop in de Kolfmakersteeg vinden we onder andere studentenvereniging Catena en een garage die in Mini's gespecialiseerd is. Tegenwoordig loopt de Kolfmakersteeg niet verder dan tot de 5e Binnenvestgracht. Bij zijn aanleg, eind veertiende, begin vijftiende eeuw, toen de stad zijn grondgebied uitbreidde tot aan de Witte Singel, ging hij echter aan de andere kant van het water verder tot aan de toenmalige stadsmuur bij de singel. Hier kwam hij uit op een van de in de muur aangebrachte verdedigingsstorens van de stad, de Kolfmakerstoren.

In de loop van de zeventiende eeuw werden de meeste verdedigingsstorens rond de stad afgebroken. Men verving ze door een ring van bolwerken die rondom de stad werd aangelegd. Op de plaats waar nu de Sterrenwacht staat, stond het bolwerk dat het gedeelte van de stad moest beschermen waarin de Kolfmakersteeg lag. Dit werd het Grote of Blauwe Bolwerk genoemd.

Kort na zijn aanleg heette de steeg de Klaas Tierlotsteeg, waarschijnlijk naar een van zijn

eerste bewoners. Al snel werd deze naam echter vervangen door die van Kolfmakersteeg. Een kolfmaker was iemand die voor zijn beroep kolven maakte, een middeleeuws slagwapen dat bestond uit een zware stok met een dikke knots aan het uiteinde. Zoals in de Ketelboetersteeg een ketelboeter woonde, ligt het voor de hand te veronderstellen dat er in de Kolfmakersteeg dus een kolfmaker woonde.

Het gedeelte van de Kolfmakersteeg dat tussen de 5e Binnenvestgracht en de Witte Singel lag, moest tegen het eind van de achttiende eeuw wijken voor de uitbreiding van de Hortus Botanicus van de Leidse universiteit. Deze academische tuin, met bijzondere planten en bomen uit verschillende delen van de wereld, dateert uit 1590 en is daarmee de oudste van Nederland. Hij begon bescheiden, direct achter het Academiegebouw, maar breidde zich in de loop van de tijd steeds verder uit. Inmiddels behoort de hele strook grond langs de Witte Singel, vanaf het Paterstraatje tot en met de Sterrenwacht tot het terrein van de Hortus.

TANNEKE SCHOONHEIM

Dr. Schoonheim werkt op het Instituut voor Nederlandse Lexicologie in Leiden. Reageren: tanneke.schoonheim@inl.nl

